

Johan van Valkenburg &
Baudewijn Odé

Exoten- waarnemingen van planten via apps

Apps op een tablet of smartphone zijn niet meer weg te denken uit onze moderne maatschappij. Ook bij het doen van natuurwaarnemingen worden apps in toenemende mate gebruikt. Recent is er een aantal apps ontwikkeld speciaal voor het doorgeven van waarnemingen van exoten.

We richten ons hier op apps die zijn ontwikkeld voor met name plantenexoten die al enige tijd in Nederland aanwezig zijn (tabel 1). Het melden van onbekende nieuwe soorten voor Nederland en het melden van exotenwaarnemingen via andere kanalen dan apps, zoals telmee.nl of waarneming.nl, valt buiten de scope van dit artikel.

De auteurs zijn betrokken bij de ontwikkeling van enkele van de exoten apps en ook als gebruiker actief. Apps als Ambrosia Melder, Ambrosia Alert, iWaterplant en That's Invasive hebben als doel om het doen van waarnemingen voor de betreffende soorten te vergemakkelijken en om de controle van de waarneming te verbeteren. De validatie van waarnemingen die binnenkomen via Ambrosia Melder en iWaterplant wordt gedaan door FLORON; voor That's Invasive doen dat deskundigen bij het Biological Records Centre; overigens kunnen bij That's Invasive zowel planten als dieren gemeld worden. De rol van NVWA is meedenken en faciliteren bij de bouw en het gebruik van de apps. Doel van de apps is om de verspreiding van deze soorten beter in kaart te kunnen brengen door een nieuwe groep waarnemers aan te boren. Met deze waarnemingen kunnen water- en terreinbeheerders de betreffende soorten bestrijden.

De toekomst van het natuurwaarnemen?
(foto: Baudewijn Odé)

Apps voor alle soorten

Waarnemingen van exoten zijn een onderdeel van veel van de doorgaande landelijke karteringsactiviteiten van de (vrijwillige) waarnemers. Via apps worden overwegend losse waarnemingen doorgegeven, maar steeds meer worden ook gebiedsinventarisaties via apps ingevoerd. In het laatste geval worden alle met zekerheid aangetroffen soorten doorgegeven. Voor deze waarnemingen worden apps gebruikt waarmee alle soorten van een soortgroep kunnen worden doorgegeven, zoals iObs, Webobs en Obsmapp. Het gaat hierbij om zowel inheemse soorten als exoten. Het zijn apps voor mensen die de soortgroep behoorlijk goed kennen. De apps kenmerken zich bovendien (nog) in de onmogelijkheid om direct een foto met de waarneming mee te sturen. Een foto kan wel later via een vaste computer aan de waarneming worden toegevoegd. Waarnemingen worden opgeslagen in centrale waarnemingen-databases NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna Nederland) of Observation.org (incl. waarneming.nl en waarnemingen.be), waar ze ook worden gevalideerd.

Exoten-apps

De specifieke exoten-apps zijn bedoeld om waarnemingen van een selectie van urgent risicovolle exoten te verzamelen, zodat – indien mogelijk en wenselijk – de soort ter plekke kan worden bestreden door terrein- of waterbeheerders. Deze apps zijn vooral gericht op mensen die de soorten (nog) niet kennen, bijvoorbeeld beheermedewerkers bij waterschappen. Daarom worden de soorten uitgebreid voorgesteld met foto's of beschrijvingen. Daarnaast worden alle waarnemingen verzameld als foto met geografische coördinaten en informatie over de vindplaats en populatie. Deze foto is onmisbaar voor de validatie. Waarnemers krijgen bij vrijwel al deze apps een terugmelding (van FLORON) of de soort goed gedetermineerd was. Bij iWaterplant kan de validator (FLORON) met de waar-

nemer communiceren, bijvoorbeeld om een betere foto te maken of materiaal te sturen naar het Nationaal Herbarium Nederland, dat tegenwoordig onderdeel is van Naturalis Biodiversity Center, in Leiden. Goedgekeurde waarnemingen uit Nederland worden toegevoegd aan centrale waarnemingen-database NDFF of via iRecord van Biological Records Centre (voor That's Invasive). Meldingen via That's Invasive, een app ontwikkeld binnen het kader van het zogenaamde RINSE project (<http://www.rinse-europe.eu/>), zullen in de toekomst ook toegevoegd worden aan waarnemingen.be en waarneming.nl. Deze app maakt meldingen voor meer dan 35 soorten dieren en planten mogelijk en is in drie talen beschikbaar. Meldingen van de Ambrosia Melder en iWaterplant, voorzien van een foto, worden door FLORON gecontroleerd. Bij grote Ambrosia vondsten informeert de NVWA terreineigenaren met het verzoek om actie te ondernemen, daarbij verwijzend naar de beheeradviezen die te vinden zijn op www.ambrosiavrij.nu. iWaterplant meldingen van uitheemse waterplanten komen automatisch terecht bij het betreffende waterschap. Het waterschap zal afhankelijk van de soort en de omvang van de populatie actie ondernemen. Beide bovengemelde apps zijn vergelijkbaar, zowel qua vormgeving als qua achterliggende database.

Welke app moet je kiezen?

Als je goed thuis bent in een soortgroep (incl. de exoten), kun je prima uit de voeten met de apps voor alle soorten (zoals iObs, Webobs en Obsmapp). Bedenk dan wel dat het belangrijk is om een nauwkeurige puntwaarneming te doen en extra informatie, zoals de omvang van de groeiplaats, mee te geven.

Ben je niet of slecht bekend met een exoot (bijvoorbeeld Alsemambrosia of één van de exotische waterplanten), gebruik dan de specifieke apps die kunnen helpen om een meer zekere determinatie te bereiken en waarbij standaard een foto ter controle

wordt meegestuurd (Ambrosia Melder, iWaterplant, That's Invasive). Ook als je snel een waarneming door wilt geven van Alsemambrosia of een exotische waterplant aan beheerders, zijn de bovengenoemde apps aan te raden.

De toekomst

Er zijn nu al diverse apps beschikbaar voor het doorgeven van waarnemingen van exoten, samengesteld door verschillende partijen/consortia. Dat worden er de komende jaren waarschijnlijk veel meer, ook voor soortgroepen waarvoor specifieke exoten-apps nog niet bestaan. De beoogde doelgroep van waarnemers en het gemak waarmee soorten herkend kunnen worden bepalen de hoeveelheid soorten in de app, de hoeveelheid verstrekte informatie per soort, de hoeveelheid gevraagde informatie bij een waarneming en de mate van interactie rondom validatie. In de veelheid van apps worden waarnemers gedwongen te kiezen voor een bepaalde app, terwijl het beter zou zijn als je binnen één app voor verschillende kennisniveaus kunt kiezen. Wat dat betreft is de Ambrosia Melder een voorbeeld, waarbij je in een handomdraai kunt kiezen voor een gemakkelijke invoer (voor leken) en een uitgebreide invoer (voor professionals). Deze meer uitgebreide invoer wordt met name gebruikt voor een breder Europees project (COST-SMARTER ; <http://ragweed.eu/>) dat tot doel heeft om Alsemambrosia problemen beheersbaar te maken.

Gewaakt moet worden dat de data van toekomstige apps soepel in de grote centrale database terechtkomen (in NL de NDFF). Interactie tussen databases en app-gebruikers kan verder worden bevorderd door bijvoorbeeld van bestaande verspreidingsgegevens gebruik te maken om een waarnemer te melden dat een soort nieuw is voor de ruime omgeving van de waarneming. Waarnemen moet (zelfs met een app) immers ook een beetje leuk blijven.

Dr. J.L.C.H. van Valkenburg
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Nationaal Referentie Centrum
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
j.l.c.h.vanvalkenburg@nvwa.nl

Drs. B Odé
FLORON
Postbus 9010
6500 GL Nijmegen
ode@floron.nl

App	platform	Foto in app	Finale database	opmerking
That's Invasive	iOS/Android	Ja	iRecord, BRC	NL. B. FR. UK
Ambrosia Melder	iOS	Ja	NDFF	Ook internationale versie
Ambrosia alert	Android	ja	Natuurkalender (NDFF)	
iWaterplant	iOS	Ja	NDFF	Vanaf zomer 2014
iObs	iOS	Nee	Observation.org (NDFF)	
Webobs	iOS/Android	Nee	Observation.org, NDFF	
Obsmapp	Android	Nee	Observation.org (NDFF)	

Tabel 1. Overzicht met apps voor exotenwaarnemingen